

פורים בכלל לא בפורים

ליל שבת היה קשה ועצוב ליהודי סרייבו שהתפללו לנס. אבל יהודי אחד החליט לעשות מעשה: בליל שבת, בעודו לבוש בבגדי השבת, הוא נכנס לשמונה בתי קפה מוסלמים בעיר וקנה קפה.

המוסלמים הביטו במחזה בפליאה: מיהו היהודי שמעז להתנהג כך: גם לחלל את השבת הקדושה כל כך ליהודים, וגם להיכנס לבתי מסחר של מוסלמים! באותם ימים היתה הכניסה לחנויות של מוסלמים אסורה בהחלט על היהודים! אבל כאשר היהודי האמין שילם במטבע זהב ששווייה הון תועפות, התקבצו סביבו המוסלמים בחמדה, והקשיבו לסיפורו. הוא סיפר להם כי הפאשה האכזר מתכוון להרוג בעוד שעות ספורות 13 אנשים חפים מפשע, ובהם הרב הקדוש - הרב דנון, וכל זאת, בעבור בצע כסף.

שימו לב למגן הדוד המתנשא מעל גגו של בית הכנסת הישן בסרייבו. מחזה נדיר במדינה מוסלמית

בשנת 1492, לאחר גירוש ספרד, חיפשו היהודים מדינה שתסכים לקלוט אותם. באותם ימים שלטה תורכיה בחלקים נרחבים של המזרח התיכון, ואף בחלק מיבשת אירופה. השלטון התורכי (העות'מני) היה מוסלמי. היהודים מגורשי ספרד נפוצו בין קהילות ומדינות שונות, והגיעו אף לאזור הבלקן - חבל ארץ בדרום-מזרח אירופה, הנקרא על שם רכס הרי הבלקן.

בתוך זמן לא רב התגודדו 3,000 מוסלמים על בית

בסוף חייו התחיל הרב דנון במסע עלייה לארץ, אך נפטר בדרך ונקבר בהרים. ידידו, יואל גוברמן, מנהל עמותת "פתיל תכלת" (מימין), ואני ליד קברו של הרב

הפאשה, ודרשו לשחרר את כל האסורים. הפאשה, שחשש ממרד, מיהר לשחרר את היהודים, ויחד צעדו כולם לבית הכנסת הישן, שנבנה אחרי גירוש ספרד. שם הם נשאו תפילה הודיה ל-ה', ומאז נחשב היום הזה כיום ההצלה של יהודי סרייבו, וחוגגים בו את חג הפורים. בארץ בטל המנהג.

הוא נוסע לחורים בכל קצה בגלובוס, ומחפש אחר שרידים של קהילות יהודיות נידחות במטרה להחזיר את המסורת האבודה שלהן. הוא ביקר במדינות שכף רגלו של ישראלי לא דרכה בהן, חפר במרתפים חשוכים ומצא אוצרות מופלאים. הוא ד"ר ארי גרינספן, סוג של אינדיאנה ג'ונס יהודי, וזה המדור החדש שלו.

גם אל בוסניה, אחת ממדינות הבלקן, הגיעו יהודים רבים. עד עצם היום הזה חי בכוסניה רוב מוסלמי, ועד היום חיה בסרייבו קהילה יהודית, המונה כ-700 יהודים.

לא מזמן הגעתי לסרייבו על מנת ללמד יהדות ועל ארץ ישראל, וכדרכי התעניינתי במסורת של יהודי הקהילה המקומית. והנה, נגלה לי סיפור מדהים.

העולם היהודי חוגג את חג הפורים ב"ד באדר, אך בסרייבו חוגגים היהודים את הפורים שלהם במועד אחר לגמרי. מה זאת אומרת "הפורים שלהם", אתם תוהים? מעשה שהיה כך היה: בשנת 1819 התחשק לפאשה - הלא הוא המושל התורכי - להעשיר את קופת האוצר של ממלכתו בכסף ובזהב.

"אולי נגבה עוד מסים?" הציע לו אחד מאנשי האוצר. "בשום אופן לא!" רעם קולו של הפאשה. "ההמונים יתמרדו. גם כך העצלנים הללו מייללים על נטל המסים". לפאשה היה רעיון אחר לגמרי. רעיון זדוני: הוא החליט לאסור את הרב משה דנון ועמו 12 יהודים חשובים, ודרש הון עתק מהקהילה היהודית. "אם לא תספקו לי את הסכום הנדרש", נאמר בצו השליט, "אהרוג את כולם".

קהילת יהודי סרייבו היתה ענייה. "מאין נשיג די כסף להציל את אחינו?" נאנחו היהודים. הפאשה הקציב ליהודים ימים מעטים, ובשבת חל המועד הסופי שבו היה על היהודים להעביר את דמי כופר הנפש. אם לא יספקו את הסכום עד אז, הרי שגורלם של הרב דנון ונכבדי הקהילה נחרץ...